

Osmá sféra (18. 10. 1915)

Rudolf Steiner

Milí přátelé,

budeme mluvit o takzvané osmé sféře, o které pan Sinnet jako první veřejně učinil sdělení (vlastně nemůžeme říci, že učinil sdělení, neboť tato sdělení byla ponořena do omylu, takže spíše o které učinil zmínku). Mluvit o osmé sféře je vlastně velmi obtížné. A můžete snadno uznat důvody, proč je obtížné o tom mluvit, protože také zde je nutno opět říci, že naše řeč je přirozeně utvořena pro vnější smyslový svět a v tomto vnějším smyslovém světě byla osmá sféra považována za tajemství až do doby, kdy o ní učinil zmínku pan Sinnet. Proto samozřejmě není raženo mnoho slov, kterých by se mohlo snadno použít k označení této osmé sféry. Budete tedy muset to, co mám dnes aforisticky říci, přijímat jako jakýsi předběžný výklad, který zatím může dát o věci jen málo. Ale doufám, že se najdou příležitosti mluvit o tom ještě dál. Pokusím se podat charakteristiku této osmé sféry na základě toho, co jsem vykládal včera a částečně také dříve, abychom se o to mohli opřít a mohli něco říci o vývoji duchovního hnutí v 19. a na počátku 20. století. Jistě jste již viděli ze včerejších výkladů, že osmá sféra nemůže být něco, co žije ve smyslovém světě, neboť jsem právě jako největší omyl v Sinnetově tvrzení vytkl, že by vnější fyzický Měsíc měl přímo co činit s osmou sférou, že má bezprostředně s ní co činit. A pokusil jsem se učinit pochopitelným, že právě to, co je zde materialistického, právě okolnost, že se tím poukázalo na něco hmotně fyzického, tvoří vlastně základ omylu. Z toho již můžete, když ne najít, tedy aspoň tušit, že to, co se nazývá osmá sféra, nemůže bezprostředně mít co činit s něčím, co leží ve smyslovém světě: to znamená, že vyloučeno z osmé sféry je právě všechno to, co je možno vnímat lidskými smysly a co na základě smyslového vnímání je možné myslet. Tedy někde ve smyslovém světě nebudete moci osmou sféru zatím hledat.

Ale budete mít v jistém smyslu jakousi cestu, po které je možné se v pojmech blížit představě osmé sféry. Řekl jsem, že tato osmá sféra má co činit s tím, co jako zbytek, jako pozůstatek pochází z dávného Měsíce a jeho vývoje. To můžete již najít z různých výkladů, které jsme během doby probírali. Včera jsem se pokusil učinit pochopitelným, že na Měsíci bylo správným lidským nazíráním vizionářsko-imaginacní nazírání, takže všechno podstatné (substanční), co by se mohlo hledat v osmé sféře, bude se muset najít tam, kde je možné něco objevit imaginacně-vizionářsky, čili předpokládejme, že osmou sféru je možno objevit na cestě vizionářských imaginací.

Proč se vůbec používá výrazu „osmá sféra“? Znáte zajisté všichni sedm sfér - Saturn, Slunce, Měsíc, Země, Jupiter, Venuše, Vulkán. V těchto sedmi sférách pokračuje lidský vývoj dále způsobem, jak jsem to častěji naznačil. Myslete si, že mimo těchto sedm sfér existuje ještě něco jiného, že to leží mimo sedm sfér. a přece to je v určitém vztahu k Zemi (viz náčrtek). Museli bychom tedy zde předpokládat světový útvar, který je vidět jenom imaginacně-vizionářsky a který stojí jako osmý světový útvar vedle sedmi světových útvarů, které musíme označit za oblast pravidelného vývoje lidstva. Jenže všechno takové kreslení je samozřejmě schematické - kreslíme jaksi rozložené, co je nutně pozorovat pohromadě. Neboť z různých výkladů zde pěstovaných mohli jste již dávno tušit, že pokud stojíme ve smyslovém světě a rozumem pozorujeme, stojíme ve smyslovém pozorování ve čtvrté sféře, ve sféře zemské. Ale jestliže vývojem duše dospějeme k tomu vidět třetí sféru, sféru měsíční, pak co do prostoru neodletíme ve světě daleko. Pozorujeme, ale nikoli z jiného místa, nýbrž pozorujeme, fyzicky vzato, prostorově vzato - z téhož místa. Muselo by se tedy těchto sedm sfér kreslit dohromady. Tyto sféry jsou po sobě následující vývojové stavy. A schéma, které takto kreslíme, nemá vlastně jinou cenu, nežli jako kdybychom řekli: lidé se vyvíjejí od narození až do sedmého roku v prvním stadiu, od sedmého do čtrnáctého roku ve druhém stadiu a tak dále. Zde to také není tak, že člověk, který se vyvíjel od prvního do sedmého roku, mohl by se postavit vedle člověka, který se vyvíjí od sedmého do čtrnáctého roku. Jako to nejde u člověka, tak to také nejde, jestliže pozorujeme sedm po sobě následujících stupňů zemského vývoje, postavených vedle sebe.

Z toho už vytušíte, že osmá sféra se pozoruje ve sféře zemské. Nemůže se tedy kreslit nahoru ani dolů, nýbrž musela by se nakreslit do Země. Často jsem zvolil hrubý příklad: jako je kolem nás fyzický vzduch, tak je kolem nás všecko duchovní. Dalo by se tedy předpokládat, že - jako je všecko ostatní duchovno kolem nás - musíme hledat také osmou sféru ve svém okolí. To by znamenalo, že by v člověku musel vzniknout orgán, který je pro osmou sféru vhodný tak, jako fyzické smysly pro Zemi. Potom mohl by člověk být jasně a vědomě v osmé sféře, jenže nevědomě je člověk vlastně stále v této sféře - právě tak, jako jsme stále ve vzduchu, i když o něm nic nevíme. A když si vyvineme orgán pro osmou sféru, pak je osmá sféra vědomě kolem nás. Takže chceme-li ji charakterizovat, musíme samozřejmě popisovat něco, v čem stále žijeme, v čem stále jsme.

Mohu nyní, jak jsem řekl, při tomto předběžném pozorování učinit jen něco jako sdělení - další již z úvah vyplyne. Zatím můžeme vědět, tušit, že to, co nás tu obklopuje jakožto osmá sféra, je dosažitelné imaginačně-vizionářskému jasnozření. Vyvinout imaginační jasnovidnost, aniž bychom z osmé sféry něco zpozorovali, to není možné. Protože dnes u tak málo lidí je skutečně zřetelná a k rozeznávání vedoucí jasnovidnost, proto je tak obtížné mluvit o takových věcech jako je osmá sféra. Máme tam tedy imaginace a není v této osmé sféře to, co je právě podstatné v zemském vývoji, tedy ve čtvrté sféře. Ve čtvrté sféře je podstatné, jak jsem už včera naznačil, nerostné impregnování obrazu světa. Že žijeme na Zemi, toho je dosaženo tím, že toto čtvrté světové těleso je nerostně impregnováno, že jsme stále v okolí nerostné podstaty. To znamená, že je možné vnímání prostřednictvím smyslů a že to, co člověk smyslově vnímá, může rozumem kombinovat. Ale tuto nerostnou podstatu si musíte odmyslet od osmé sféry, tato minerální podstata v osmé sféře naprosto neexistuje.

Když si tedy odmyslíme minerální podstatu, pak nám nezůstane samozřejmě nic jiného, než jen pozdější vývojový stupeň dávného Měsíce. Ale něco takového, co je substančně vnímatelné imaginačně-vizionářským jasnozřením, ale co by nebylo nic jiného, než pozůstatek dávného Měsíce, to by ještě nebyla osmá sféra. Pak bychom mohli jen říci, že třetí sféra něco zanechala. Abychom nyní poněkud pochopili, jak to je s osmou sférou, všimněme si následujícího. Tím, že se Měsíc, třetí sféra, pravidelně vyvíjela, stala se tato třetí sféra čtvrtou sférou, přibyla k ní nerostná podstata. Dávný Měsíc si musíme myslet jako souhrn imaginačně vnímatelné podstaty. Pravidelný pokrok od Měsíce k Zemi, od třetí sféry ke čtvrté sféře, záleží v tom, že to, co bylo vnímatelné jen imaginačně, stává se vnímatelným smyslově, čili se to nerostně přetváří. Jakožto sféra zůstává za tím něco měsíčního, ale toto měsíční stává se něčím jiným tím, že nastává jistá událost. Víme, co se děje, aby z třetí sféry mohla vzniknout čtvrtá sféra. To je zřetelně popsáno v „Tajné vědě“, tam, kde k Duchům pohybu přistupují Duchové formy a celou proměnu obstarávají. Můžeme tedy říci, že čtvrtá sféra vzniká z třetí sféry tím, že Duchové formy přistupují k Duchům pohybu.

Kdyby Duchové formy všecko, co žije v jejich vlastní přirozenosti, chtěli dosáhnout a mohli dosáhnout, pak by přirozeně ve chvíli, kdy sféra třetí splnila ve vesmíru svůj úkol, nebylo by z ní povstalo nic jiného, nežli sféra čtvrtá. To je samozřejmě. Ale jsou zde luciferští a ahrimanští duchové, to víme. Ti zadržují pro sebe něco z měsíční podstaty. V tom musíme vidět u nich něco důležitého, žc zadržují něco z měsíční podstaty, to jaksí odtrhují Duchum formy. Přistupuje tedy k tomu, když třetí sféra dále pokračuje ke čtvrté, žc Duchům formy je něco odtrženo Luciferem a Ahrimanem. Do této části, která je odtržena Duchum formy, vcházejí nyní Lucifer a Ahriman namísto Duchů formy. Lucifer a Ahriman přibývají k Duchům formy, a tím vzniká osm ze tří.

Řekli jsme tedy, že zde musí být ještě něco jiného, než pouhý starv Měsíc. Tím jiným, co tu vzniká mimo čtvrtou sféru, je to, že část nerostné podstaty je odtržena od čtvrté sféry v okamžiku jejího vzniku, ve stavu zrodu čtvrté sféry. Když vzniká podstata nerostná z imaginační, je v tom okamžiku odtržena Luciferem a Ahrimanem a je vnesena zpět do imaginace. Místo aby z pozůstalé měsíční podstaty vznikla Země, je utvořeno světové těleso, které vzniká tím, že do toho, co pochází z Měsíce, je vpraveno to, co bylo odtrženo z podstaty Země.

Nyní si představte, jak jsem poměry dávného Měsíce popsal v „Tajné vědě“. Tyto věci starého Měsíce jsou takové, že zde není ještě nic nerostného. Kdyby zde něco nerostného bylo, byla by to Země a nikoli Měsíc. Pak vzniká nerostná říše, vzniká čtvrtá sféra. Když přicházejí Lucifer a Ahriman a vytrhují z ní nerostnou podstatu a vtiskují tuto nerostnou podstatu do třetí sféry, opakuje se Měsíc ještě jednou, ale s materiálem, který vlastně patří Zemi. Všimněte si tedy dobře: Místo aby zde byly pouhé imaginace, jsou imaginace zhuštěny tím, co z minerální podstaty je odtrženo Zemi. Tím se zhušťují a jsou tak tvořeny zhuštěné imaginace. Jsme zapojeni do světa zhuštěných imaginací, které nejsou měsíčními imaginacemi, protože že jsou zhuštěny materiálem Země. To jsou pak přízraky, to znamená: za naším světem je svět přízraků vytvořený Luciferem a Ahrimanem

Mohu vám to schematicky vysvětlit: Na dávném Měsíci existovaly nějaké obrazy. Ty by měly přejít na Zem jakožto něco, co člověk všude na Zemi vnímá. Ale Lucifer a Ahriman ši je zadrželi.

Nyní odtrhnou Zemi zemské součásti a vyplní jimi to, co zadrželi, takže tyto zemské substance se nestanou zemskými útvary, nýbrž měsíčními útvary. Máme tedy v naší čtvrté sféře uzavřenu takovou sféru, která je vlastně sférou měsíční, jenže vyplněnou zemským materiálem, takže úplně falešná věc ve vesmíru. K sedmi sférám máme připojenu osmou sféru, která působí proti duchům pokračujícím ve vývoji. Ale z toho vzniká nutnost, že o každou substanční částičku, která se může stát něčím nerostným, musejí Duchové formy na Zemi bojovat, aby jim nebyla odtržena a připojena do osmé sféry.

Věc je v pravdě taková, že naše Země, čtvrtá sféra, není vůbec tím, čím se zevně jeví. Kdyby skutečně sestávala z atomů, byly by všechny tyto atomy impregnovány útvary osmé sféry, které jsou vnímatelné jenom vizionářské jasnovidnosti. Tyto útvary vězí všude a obsah osmé sféry je všude přízračný, může se tedy vnímat tak, jako se právě vnímají přízraky. V tom tedy stojí vlastně celé zemské bytí. Neustále se namáhají Lucifer a Ahriman dostat ze zemské substance to, co jen mohou, pro tvorbu své osmé sféry, která potom, když dospěje dost daleko, bude od Země odtržena a dá se s Luciferem a Ahrimancem svou cestou světem. Samozřejmě by se potom Země dále vyvíjela k Jupiteru jenom jako torso. Ale člověk je, jak vidíte, plně postaven do tohoto celého zemského vývoje, neboť nerostná podstata jej docela proniká, on stojí neustále v ní. Nerostný proces neustále námi prochází a nerostný proces je všude vtažen do tohoto boje, takže neustále mohou mu být odtrhovány částičky této substance. Tedy my sami jsme tím proniknuti. Lucifer a Ahriman bojují proti Duchům formy a nám se má všude odtrhovat nerostná podstata.

Ale to je v různých oblastech našeho organismu různě silné. Jsme různě vytvořeni, máme dokonalejší a méně dokonalejší orgány. Nejdokonalejší je náš orgán myšlení - mozek a lebka. A tam je právě nejsilnější boj, který jsem právě naznačil. Proto se zde bojuje nejsilněji, protože lidská lebka a mozek je proto tak utvořen, že se Luciferovi a Ahrimanovi na tomto místě našeho těla daří nejvíce odtrhnout nám nerostnou substanci, zde je fyzická podstata nejvíce produčtivnější. Náš útvar lebky vznikl tím, že nám zde bylo nejvíce odtrženo. Proto se můžeme právě svou hlavou nejvíce uvolnit od svého organismu, v myšlenkách se můžeme povznést, můžeme rozeznávat dobré a zlé. A tím právě se daří Luciferovi a Ahrimanovi nejvíce odtrhávat substancialitu, poněvadž mohou nejvíce odtrhnout od mineralizované substanciality u tzv. nejušlechtlejšího orgánu lidského. Tato alchymie spočívající v tom, že minerální podstata se dopravuje do osmé sféry, se neustále děje za kulisami našeho bytí. Zatím podávám sdělení, doklady pro ně budou stále více vyplývat.

Kdyby nyní všechno probíhalo hladce pro Lucifera a Ahrimana, kdyby všechno klapalo, kdyby Lucifer a Ahriman mohli vždycky odtrhnout tolik, kolik chtějí, z orgánu hlavy, pak by došel zemský vývoj brzy k bodu, kde by se Luciferovi a Ahrimanovi podařilo zničit naši Zemi a převést celý světový vývoj do osmé sféry, takže celý zemský vývoj by postupoval jinak. Proto je také Luciferovou snahou rozvinout největší sílu na nejzranitelnějším místě člověka, na jeho hlavě. To je pevnost, kterou může nejsnadněji dobýt. A všechno, co je podobno lidské hlavě vzhledem k rozdělení nerostné podstaty, takže to může být vysáto, to je právě vystaveno nebezpečí, že to bude vtaženo do osmé sféry. Nic menšího nelze očekávat po tomto odtržení Luciferem a Ahrimánem, než že by celý vývoj lidstva zmizel v osmé sféře. Vidíme před sebou skutečnost, že od počátku zemského vývoje bylo úmyslem Lucifera a Ahrimana nechat celý zemský vývoj zmizet v osmé sféře. Proti tomu museli duchové, kteří patří k Duchům formy, utvořit protiváhu. Vnější protiváha, kterou utvořili, záleží v tom, že jaksi do prostoru osmé sféry postavili něco, co proti tomu působí.

Nyní musíme, kdybychom chtěli kreslit docela správně, znázornit věc tak, že máme-li zde Zemi, musíme osmou sféru nakreslit také sem.

Ta je zde jako něco, co také patří k naší fyzické Zemi. My jsme vlastně všude obklopeni imaginacemi, do kterých má být neustále vtahována nerostná, materialistická podstata. Proto právě se stala obětí, vyloučení Jahvem nebo Jehovou, které nastalo mnohem hustší substancí, nežli je ostatní mineralizovaná fyzická substance, a kterou Jahve postavil jakožto Měsíc, jako protiúčiněk. To byla velmi hrubá substance - a tuto hrubost Sinnet zvláště popisoval - mnohem fyzičtější, minerálnější podstata, nežli jaká je kdekoli na Zemi, kterou by Lucifer a Ahriman nemohli rozpustit do svého imaginačního světa.

Tento Měsíc tedy obíhá jako hrubá hmota - sklovitá, drsná, hustá, nerozbitelná. 1 fyzické popisy Měsíce shledáte v souhlasu s tím, jestliže je dost pozorně čtete. Tu bylo všecko, co bylo k dispozici na Zemi, vytaženo a sem postaveno, aby zde bylo dost fyzické hmoty, kterou není možno vysát. Když pozorujeme Měsíc, vidíme, že ve vesmíru je mnohem minerálnější, hustší, o mnoho hutnější materiál, nežli kdekoli na Zemi. Musíme tedy o Jahvovi neboli Jehovovi mluvit jako o bytosti, která již ve fyzické oblasti pečovala o to, aby všecko hmotné nemohlo být vysáto Luciferem a Ahrimánem. Potom teprve bude v pravé době postaráno o to, aby Měsíc zase vešel do Země, až bude Země dost silná, aby jej zase přijala, když bude nebezpečí odstraněno náležitým vývojem.

To se stalo v nejkrajnější fyzicko-minerální oblasti. V lidské oblasti musela se však opatřit protiváha proti úmyslu, který zde byl vůči lidské hlavě. Jako musela být venku zhuštěna hmota, aby ji Lucifer nemohl rozpustit svou alchymii, právě tak muselo být v člověku postaveno něco naproti orgánu, na který může Lucifer a Ahriman nejlépe útočit. Musel tedy Jahve pečovat také o to - jako pečoval v nejkrajnější minerální oblasti - aby nemohlo všecko propadnout moci Lucifera a Ahrimána. Muselo být postaráno o to, aby u člověka nevycházelo všecko z hlavy, muselo být postaráno o to, aby nespočívalo všecko na práci hlavy a zevně smyslové práci, neboť pak měli by Lucifer a Ahriman vyhráno. Musela být vytvořena protiváha v oboru zemského života, muselo být v člověku něco, co by bylo od hlavy skutečně nezávislé. A toho bylo dosaženo tím, že práci dobrých Duchů formy byla vštípena láska principu dědičnosti na Zemi, to znamená, že v lidském rodu žije nyní něco, co je na hlavě nezávislé, co přechází z pokolení na pokolení, a co má ve fyzické přirozenosti člověka svůj nejnižší základ.

Všecko, co souvisí s rozplozováním a dědičností, všecko to, co je na člověku nezávislé, neboť on svým myšlením do toho nevniká, všecko, co má člověk z nebeské oblohy, to je to, co - pronikajíc rozplozování a dědičnost - je zde jakožto princip lásky. Proto onen zuřivý boj Lucifera a Ahrimána, procházející dějinami, proti všemu, co přichází z této oblasti. Lucifer a Ahriman chtějí vnutit člověku výlučné panství hlavy a řídí své útoky oklikou hlavy proti všemu, co je vnější, čistě přírodní příbuznost. Neboť všecko, co je dědičnou substancí na Zemi, to nemůže být vzato Luciferem a Ahrimánem. Co je Měsíc na nebi, to je dědičnost mezi lidmi na Zemi. Všecko, co spočívá na dědičnosti, všecko, co člověk nepromýšlí, co souvisí s přírodou, to je princip Jahveho. Princip Jahveho je tam, kde působí přirozená příroda: zde vylil nejlépe svou přírodní lásku, aby utvořil protiváhu proti nelaskavosti, proti tendenci pouhé moudrosti Lucifera a Ahrimána. Museli bychom nyní důkladně projít jisté kapitoly, které byly v poslední době probírány z docela jiných hledisek, abychom ukázali, jak pro osmou sféru byly vytvořeny Duchy formy v lidské dědičnosti barikády proti Luciferovi a Ahrimánovi. Když hlouběji o těchto věcech přemýšlíte, najdete, že těmito náznaky je řečeno něco mimořádně důležitého.

Nyní musíme, abychom aspoň něčemu z toho porozuměli, tuto věc pozorovat ještě z poněkud jiného hlediska. Když vezmete podle naší „Tajné vědy“ vývoj člověka, jak procházel Saturnem, Sluncem, a Měsícem, uvidíte, že na Saturnu, Slunci a Měsíci nemůže být řeč o svobodě. Tu je člověk zapředen do tkaniva nutnosti, zde je všecko nutné. Člověku musela být včleněna minerální přirozenost, musel být bytostí proniknutou nerostnou podstatou, aby uzrál pro svobodu. Takže člověk může být vychován ke svobodě jenom v zemském, smyslovém světě. To je již předem nesmírně důležitý význam zemsky-smyslového světa: čeho má lidstvo nabýt, totiž svobody vůle, toho může nabýt jenom za zemského vývoje. Na Jupiteru, na Venuši, na Vulkánu budou lidé tuto svobodu potřebovat. Vstupujeme tedy, když pozorujeme svobodu, do velmi významné oblasti, neboť poznáváme, že Země vytváří možnost svobody právě tím, že impregnuje člověka fyzicky-nerostnou podstatou.

Ale z toho poznáte, že to, co pochází ze svobodné vůle, musí se dostat právě ve sféře, Země. Svobodné není to, co pochází ze sféry druhé, třetí a první, ty jsou podle své povahy pro svobodu nemožné. Lucifer a Ahriman mají snahu strhnout právě lidskou svobodnou vůli do své osmé sféry, právě všecko to, co pochází z lidské svobodné vůle, vnést do své osmé sféry. To znamená: člověk je neustále vystaven nebezpečí, že jeho svobodná vůle bude mu odtržena a vtažena do osmé sféry.

To se stane tehdy, když živel svobodné vůle například je proměněn na vizionářskou jasnovidnost. Tu je již člověk v osmé sféře. *To je něco, co okultisté tak neradi přiznávají, protože je to vlastně strašná pravda: ve chvíli, kdy svobodná vůle je proměněna ve vizionářskou jasnovidnost, je to, co se v člověku vyvíjí, kořistí Luciferovou a Ahrimanovou. Je to ihned zachyceno Luciferem a Ahrimánem a tím to pro Zemi zmizí. Neustále jsou Lucifer a Ahriman zaměstnání spoutáváním svobodné vůle člověka a kouzlením všelijakých věcí, aby potom to, co z toho člověk udělá, mu odtrhli a nechali zmizet v osmé sféře. A to, co naivně věřící ve všelijakém jasnozření vyvíjejí, je často takové, že je do toho impregnována jejich svobodná vůle. Potom to Lucifer hned odstraní, a zatímco se lidé domnívají, že dosáhli něčeho z nesmrtelnosti, je pravda taková, že kus nebo produkt duševní bytosti je vytržen a praparován pro osmou sféru.*

Můžete si proto domyslet, jak těžce museli být dotčeni lidé, kteří kompromisem sjednali, aby byly lidem přineseny cestou mediumismu všelijaké pravdy o duchovním světě, a potom zažili, že se media domnívala, že k nim mluví mrtví. Ale okultisté věděli, že to, co se děje mezi medií a živými lidmi, záleží v tom, že proud svobodné vůle odchází do osmé sféry. Místo aby navazovali na něco věčného, vynášeli na světlo právě to, co neustále mizelo v osmé sféře.

Z toho můžete také vidět, že Lucifer a Ahriman se chtivě snaží, aby tam dostali tolik, co je jen možno. Goethe - ačkoli Lucifera a Ahrimana mical dohromady - přece jen dobře vylíčil, jak je duše vytržena Mefistofelovi-Ahrimánovi. Neboť to by byla největší kořist, kdyby se Luciferovi a Ahrimánovi mohlo někdy podařit získat pro sebe celou duši člověka, polapit celou duši. Tím by zmizela taková duše ze zemského vývoje do osmé sféry. Největším vítězstvím by bylo pro Lucifera a Ahrimána, kdyby mohli jednou říci, že do jejich říše vešlo co možná nejvíce mrtvých lidí. To by bylo jejich největší vítězství. A existuje cesta, jak toho dosáhnout, protože Lucifer a Ahrimán mohou říci toto: Lidé chtějí přece jen něco vědět o životě mezi smrtí a novým narozením. Jestliže jim tedy řekneme, že se dovídají něco od mrtvých, pak budou spokojeni a pak obrátí své citění k říši, ve které se jim něco hlásá, jakoby to přicházelo od mrtvých. Chytneme lidi, jestliže jim budeme předstírat, že mrtví jsou u nás.

Tento ďábelský plán - neboť nyní mluvíme o ďáblu - uplatnili Lucifer a Ahrimán, když okultismus připadl na to, že by chtěl udělat něco pomocí mediumismu. Oni inspirovali všechna ta media, kterými celou věc provozovali, aby lidé byli obraceni k říši, ze které prý mluví mrtví, a Lucifer a Ahrimán mohli tak duše polapit. To poděsilo okultisty, když viděli, jakou cestou věc postupovala, a přemýšleli, jak se od této cesty dostat. I okultisté z levice to nahlédli a řekli: Uděláme něco jiného! K tomu naskytla se příležitost příchodem tak pozoruhodné osobnosti, jakou byla H.P. Blavatská. Jednalo se nyní o to - když plán s medií byl prohlédnut a okultisté již ne- propůjčili své ruce k tomu, aby tento plán uskutečňovali - jednalo se o to, přistoupit k věci jiným způsobem.

Nuže do samozřejmého vývoje Země přišel materialismus. Bylo tedy třeba, když se bral ohled na samotný nerostný vývoj, ob- rátili pozornost jenom na hmotnou podstatu. Ale to je materialismus! Počítejme tedy s materialismem. Když vezmeme pouhý pozemský materialismus, pak musí člověk svým myšlením přijít na to, že nejsou žádné atomy, čili tu se nemůže mnoho podařit, když se zůstane jen u pozemského materialismu. Ale jistě je možné zkazit lidské myšlení, když se materialismus učiní okultním. A k tomu je nej lepší příležitostí, že se za osmou sféru bude vydávat ta sféra, která musela být vytvořena jako protiklad k osmé sféře! Neboť jestliže lidé uvěří, že hmota, která musela být utvořena jako protiváha osmé sféry, je právě osmou sférou, pak se předstihne každý

pozemský materialismus. A každý pozemský materialismus je předstižen Sinnetovým tvrzením. Tu se přenáší materialismus na okultní oblast, tu se okultismus stává materialismem. Ale dříve nebo později byli by lidé na to museli přijít. A když H.P.B., jež hluboce viděla do pozemského dění, přišla na léčku oné zvláštní individuality, o které jsem již mluvil, řekla si: To nemůže tak dál jít, to se musí změnit. Ale to řekla až pod vlivem indických okultistů levé stezky.

Aby nyní ze své strany udělala něco, co by překonalo čin Sinnetův, přijala návrh ji inspirujících indických okultistů. Tito indiští okultisté, poněvadž byli přívrženci levé stezky, neměli na zřeteli nic jiného, než své zvláštní indické zájmy. Ti chtěli založit po celé Zemi soustavu moudrosti, že které byl vyloučen Kristus a ze které byl vyloučen také Jahve čili Jehova. Muselo se tedy do jejich teorie ta- jemně ukrýt něco, co postupně vylučovalo Krista a Jahveho. Tu bylo usnesení následující. Oni řekli: Pohleďte na Lucifera. (O Ahrimanovi nemluví, poznávali jej tak málo, že používali jednoho jména pro oba.) Tento Lucifer je vlastně velký dobrodinec lidstva. On přináší lidem vše, co mají lidé ze své hlavy - vědu, umění, všechen pokrok. To je ten pravý duch světla, to je ten, kterého je nutné se držet. A Jahve? Co on vlastně udělal? Smyslnou dědičnost vylil na lidi. On je měsíční bůh, který přinesl měsíční podstatu. Odtud pochází tvrzení „Tajné nauky“, že Jahveho se lidé nesmějí držet, neboť on je prý pánem smyslnosti a všeho nízkého na Zemi. Pravým dobrodincem lidstva je prý Lucifer. Celá „Tajná nauka“ je zařízena tak, aby to v ní prosvítalo, je to v ní i zřetelně vysloveno. Proto se musela H.P.B. z okultních důvodů naplnit nenávisť proti Kristu a Jahvem. Neboť v okultním oboru znamená onen výrok docela totéž, co v Sinnetově oboru znamená výrok, že Měsíc je osmá sféra.

Na takové věci přijdeme jenom poznáním, *správně* na ně přijdeme jenom poznáním. Proto když jsme začali vydávat časopis Lucifer-Gnosis, musel již první článek pojednávat o Luciferovi, aby se na něho správně pohlíželo, aby se vidělo, že tím, co činí, je dobrodincem lidstva, když přináší práci hlavy, ale musí zde existovat také protiváha - jako protiváha zde musí být láska! To bylo napsáno již v prvním článku v červnu 1903, protože na tomto místě muselo se vůbec začít.

Vidíte, že ty věci jsou dost spletité. Co se chtělo dosáhnout skrze H.P.B., bylo vlastně také toto: svést lidi k víře v osmou sféru, když se jim předvede jako osmá sféra něco falešného. Lidé byli nasměrováni k duchovnímu světu. Tuto velkou zásluhu má „Tajná nauka“, že obrátila lidi k duchovnímu světu. Ale tato cesta byla taková, že sledovala zvláštní zájmy, nikoli jen zájmy všeobecného vývoje lidstva. Na všechny tyto věci musíme přesně nahlížet, chce- me-li si docela ujasnit, která cesta je blahodárná. Nesmíme bez dokladů přijímat prázdná slova, jestliže chceme mít skutečný okultismus. Musíme opravdu chtít jasně vidět. Zvláště v nynější chvíli našeho vývoje musel jsem učinit několik náznaků o těchto věcech, náznaků, které je možno jindy doplnit ještě významnějšími věcmi. Musel jsem je učinit z toho důvodu, poněvadž když na věc správně pohlédnete, uvidíte, jak od počátku našeho duchovně-vědecké- ho hnutí byla naše loď řízena tak, že se počítá se všemi možnými scestími a se vším, co jaksi hrozilo duchovnímu vývoji lidstva.

Nesměla být naznačena cesta do duchovního světa slepě, z nějakého horování. Proto vždy znovu a znovu se muselo mezi vás, milí přátelé, utrousit napomenutí, že je nutné, velice nutné, nenechat se oklamat tím, co člověka přivádí k osmé sféře. A jestliže se stále znovu mluvilo o tom, že je nutné být opatrnějším v oboru vizionářské jasnovidnosti, že za správnou se má uznávat jenom ta jasnovidnost, která vylučuje Lucifera a Ahrimana tím, že uvádí do vyšších světů, pak vidíme, že mělo být vymýceno, co může duši přivést do společenství s osmou sférou. Jestliže stále znovu vystupuje snaha podvázat svobodnou vůli a připoutat k oblasti vizionářské jasnovidnosti, tedy je to znamení, že se vlastně klade odpor jasným snahám v našem hnutí. Jak rádi byli mnozí, když mohli tuto svobodnou vůli podvázat! Na tom se ukázalo, co se do našeho hnutí vneslo z těch hnutí, která jsem naznačil. Ne paní Blavatskou a ne z vnějšku, nýbrž našimi vlastními členy bylo stále pošlapáváno to, čeho se mělo dosáhnout. A to se dělo a děje tím, že se stále obdivuje, co přinášejí vizionářští jasnovidci! Když se obdivovalo, co přinášeli vizionářští jasnovidci, pak bylo to takovým pošlapáním a pak bylo to výrazem zvrácené lásky. A když ten nebo onen řekl: „Doktor řekl, že se to má udělat“, pak to znamená, že takový člověk chtěl svobodnou vůli vydat cizím vlivům, že nechtěl ji nechat určovat sebou, nýbrž něčím jiným. On chtěl, aby druhý vnášel do fyzického světa sklon k tomu, aby nechal podvázat svobodnou vůli. Také pokaždé, když se lidé spoléhají na fatalismus, místo aby rozhodovali svou soudností, ukazují sklon k osmé sféře; a vše, co prožíváme pro osmou sféru, mizí ze zemského vývoje, nejde správně se zemským vývojem kupředu.

Dostali jsme se k bodu, kde musíme dobře dbát na všechny tyto věci, proto také byly tyto věci řečeny. Dostali jsme se k bodu, kde budeme muset být pozorní na jazyček na váze, který stále kolísá mezi exoterním a esoterním. Praxe, kterou jsme u nás v esoterním oboru dodržovali, ukazuje, jak vlastně se nedá vyjádřit slovy to, co zde musí být jako vlastní okultistický život. Věci řeknou se jednou esoterně, jednou exoterně, a

když mluvíme exoterně a esoterně, jsou to jakoby dvě různá nářečí jedné nevyslovitelné řeči. A když některý člověk ve své domýšlivosti chce exoterní řeč nahradit esoterní, pak právě zapomíná, že esoterní a exoterní jsou dvě nářečí jedné nevyslovitelné řeči a že velmi mnoho záleží na tom, jak dovede kdo držet rovnováhu mezi esoterním a exoterním. Ale to, co zde je ještě mezi exoterním a esoterním, to musí nám platit za nevyslovitelnou řeč - tu je vždycky něco, co se nedá tak bezprostředně vyslovit.

Jestliže se například uveřejní něco exoterního, jako třeba moje „Tajná věda“, tu se musí při uveřejnění dobře dbát na to, aby se v takové knize řeklo všechno tak, aby to bylo pochopitelné časovým vzděláním, které je venku v ne-okultistickém světě. Když má něco zůstat esoterním, tedy to jenom znamená, že to má zůstat mezi těmi lidmi, kteří spolu sdílí všechno to, co se v esoterním oboru podává. Jestliže se to tak neděje, tedy se esoterní vnáší do exoterního, a potom jdeme vždy vstříc nebezpečí. A to se stává tehdy, když se naskytne příležitost, aby to, co se má prožívat jenom v užším kruhu, bylo vyneseno do světa, takže pak ztrácíme možnost dále sledovat to, co se takto do světa vyneslo. Hledte, namáhal jsem se v letech, během nichž provozujeme naši duchovní vědu, rozvíjet věci tak, aby každý, kdo se tím zabývá, mohl vidět, jak lze věci pochopit, i když člověk ještě nepřišel k jasnovidnosti. Snažil jsem se neuveřejňovat nic, co v příslušném oboru není možné uveřejnit. A z toho následuje, že proti duchovně-vědeckému hnutí mohou mít něco jenom ti, kdo vsátí lidí do osmé sféry chtějí vycházet vstříc. Když jsem uveřejnil to nejchoulostivější, totiž historii o dvou chlapcích Ježíších, tu zvedl se odpor ze strany, která ještě nic nechápala, ze strany, kde chtějí uznávat jenom mediumismus. Mohu vám onen článek přečíst. Ale každý, kdo chce bibli studovat, musí dnes už pochopit, jak se to má s historií dvou chlapců Ježíšů. Proto musíme stát na té pudě, že věci, které se nám přinášejí vstříc, přijímáme, ale ne tak, že se přijímají na základě víry v autoritu. Nikdy neměla by povstat fráze, že pravdy se přijímají jen proto, že já je říkám! Hřešili bychom proti pravdě, kdybychom něco takového říkali. Něco může spočívat na důvěře, ale to se nikdy nemůže stát zásadou! Může to být jen základem, který si má každý ponechat pro sebe, poněvadž někdo jiný dovede snad tou cestou jít líp. To znamená nepřijímat nic na základě důvěry, nýbrž sám zkoušet.

Právě zkoušením lidé najdou, jak se věci mají. Kdykoli se u nás vynořilo slovo „důvěra“, bylo to vlastně nebezpečné, bylo to znamení toho, že jsme vstoupili do oblasti, kde nám hrozí nebezpečí. Ten způsob, jak jsme se dosud chovali, musí přestat, neboť duchovní věda nespočívá na autoritě, nýbrž na znalosti věci. Doba, kdy jsme to měli pohodlné, je pryč. Všude, všude budou číhat nepřátelé a my budeme muset mnoho bojovat, budeme se muset na boj připravit. Kdekoli jsou popletené hlavy, které se cítí nutkány používat své popletené hlavy, tak zde bude zvláštní možnost rozvinout síly působící proti našemu duchovně-vědeckému hnutí.

Tyto věci musíme považovat za vycházející z povahy věci samé. Budeme se muset rozhodnout, počítat se všemi těmito věcmi. Neboť jednostranná hnutí nacházejí tu a tam uplatnění, nacházejí tu a tam přívržence, protože tu a tam jsou vždycky skupiny lidí, kteří mají zájem o jednostrannost. Považte přece, že se lidstvo vlastně skládá ze samých takových skupin. A jestliže se okultista ujme nějaké skupiny, pak najde již u své skupiny oporu a může odtud vycházet, protože tato skupina mu pomáhá. Proto může každý, kdo vychází z jednostranného pojmání, očekávat kus souhlasu a lásky. Ale když vycházíme z pravdy, tu máme nejdříve proti sobě celé lidstvo. Pravda musí svoji oblast vydobýt. Proto ve skutečnosti nic není více nenáviděno, nežli pravda, nežli nenašminkovaná pravda. A proto je tu a tam mnohý přívrženec, který vlastně ve svém nejhlubším nitru má nenávisť ve své duši. Není divu, když tato nenávisť se jednou postaví proti pravdě, která tvoří stěnu proti ní, a snaží se roztržít pravdu tím, co vlastně je zde již dávno jako nenávisť nahromaděno. Taková nenávisť je skutečně mnohem rozšířenější, nežli si lidé myslí, s touto nenávisť musí se počítat. A kdekoli se chce pravda uplatnit, je již také snaha, aby to, co se zde chce jako pravda uplatnit, bylo tak přeměněno, tak předěláno, aby to mohlo sloužit protivným mocnostem.

Při tom se jedná o to, aby společnost, ve které má být svoboda, byla přetvořena ve společnost otroků. To je metoda, která je vhod Ahrimanovi, který směřuje k tomu, použít takových nešvarů, aby je zapřáhl do své služby. To je více esoterní stránka věci, na kterou musíme však pohlížet s nutnou vážností také exotericky, v druhém nářečí. Že stojíme v důležité době s vývojem naší duchovní vědy, to, prosím vás, neztrácejte z očí.